

6360 Sayılı Düzenlemeyle Oluşan Büyükşehir Modelinde Büyükşehir Belediyesi İle İlçe Belediyeleri Arasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Hatay İli Örneği

Problems and Solution Proposals Between Metropolitan Municipality and District Municipalities in The Metropolitan Model Formed By The Regulation Numbered 6360: The case of Hatay Province

Yakup BULUT

*Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF,
Kamu Yönetimi Bölümü, yakupbulut@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0838-4200>*

Makale Başvuru Tarihi / Received: 10.04.2019

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 04.05.2019

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Demet DÖNMEZ

*Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi,
Antakya MYO, donmezdemet@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5833-9088>*

ÖZET

**Anahtar
Kelimeler:**

*Hatay,
Büyükşehir
Belediyesi,
İlçe Belediyesi,
6360 Sayılı Yasa,*

Bu çalışma, 6360 sayılı düzenlemeyle oluşan büyükşehir modelinde büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında yaşanan sorunlar ve bu sorunlara ilişkin aranan çözüm önerileri üzerinde durmaktadır. Hızlı kentleşme sürecine bağlı olarak artan sorunlar, özellikle büyük şehir yönetimlerinin yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmıştır. 6360 sayılı düzenleme böylesine bir ihtiyacı karşılamak üzere hayata geçirilmiş olsa da uygulamada başta yetki ve hizmet paylaşımı olmak üzere birçok sorun ortaya çıkmıştır. Bunların bazıları zamanla aşılmış olsa da bütün büyük şehirler için aynı şeyi söylemek zordur. Bu açıdan 6360 sayılı yasa başta yetki konusunda büyük değişiklikler içerdiğinden, yasanın yürürlüğe girdiği günden bu yana, sunulan hizmetlerin yeterliği ve kalitesi hep tartışma konusu olmuştur. Dolayısıyla Hatay ölçeğinde yapılan bu çalışmada, Hatay Büyükşehir Belediyesi ile Hatay'daki ilçe belediyeleri arasındaki yetki, hizmet, kaynak, denetim ve koordinasyon gibi beş temel alanda işlevselliğinin hangi ölçüde sağlanabildiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

*Hatay
Metropolitan
Municipality,
District
Municipality,
Law No 6360*

This study focuses on the problems between the metropolitan municipality and the district municipalities, and the solution proposals regarding these problems, in the metropolitan model formed by Law No. 6360. The increasing problems due to the rapid urbanization process necessitated the restructuring of big city administrations. Although the Law No. 6360 has been implemented to meet such a need, in implementation, many problems have emerged particularly such as authority and service sharing. Although some of these are over time, it is difficult to say the same for all major cities. In this respect, since the Law No. 6360 contains major changes in the area of jurisdiction, the adequacy and quality of the services provided have always been the subject of discussion since the law came into force. Therefore in this study conducted on Hatay scale, it is tried to determine to what extent the functionality of five metropolitan areas such as authority, service, source, audit and coordination among the district municipalities of Hatay Metropolitan Municipality and Hatay.

1. GİRİŞ

Büyük yerleşim yerlerinin daha etkin yönetilebilmesi ve bu şehirlerde yaşayan büyük nüfus kitlelerine verimli hizmet sunulabilmesi arayışları hemen her zaman gündemde olmuştur. Bugün büyükşehirlerle ilgili düzenlemeler, sadece yerel hizmet üretmemekte aynı zamanda gündelik hayatın da yeniden şekillenmesinde aktörel bir rol üstlenmektedir. Diğer bir ifade ile bu alanlarla ilgili yapılan bir düzenleme, sadece şehir yönetimlerini yapılandırmıyor, aynı zamanda genel yönetimi ve toplumsal sorunlara çözümleri de yeniden yapılandırıyor. Uygulamada olan 30 büyük şehre ek olarak telaffuz edilen ve oluşturulması planlanan 30 bütün şehir yapılanması da dikkate alındığında yapılan ve yapılacak olan düzenlemelerin, uygulamada sorunlardan çok çözümlerinin konuşulacağı bir sonucun görülebilmesi sağlanabilmelidir. Nitekim 6360 sayılı yasa ile büyük şehir belediyesi statüsünü kazanan yerlerde, bazı sorunlar çözüme kavuşurken bazı sorunlar da farklı şekillerde dile getirilmiştir. Aslında bu sorunların benzeştiği de söylenemez. Diğer bir ifade ile uygulamada farklı sorunlarla karşılaşılması büyük şehir statüsünü kazanan alanlarla da ilgili olabilmektedir. Ancak özellikle yetki, hizmet, kaynak, denetim ve koordinasyon sorunlarının bütün şehirlerde farklı şekillerde dile getirildiği söylenebilir. Aslında bu çalışma da 6360 sayılı yasa ile Büyük Şehir Belediye statüsü kazanan Hatay'ın, belirtilen bu sorunlarla ne ölçüde karşılaştığı ve bu sorunların çözümlerinin neler olabileceğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda çalışma ile Hatay Büyükşehir Belediyesi ile Hatay'daki ilçe belediyeleri arasındaki yetki, hizmet, kaynak, denetim ve koordinasyon gibi beş temel alanda işlevselliğinin hangi ölçüde sağlanabildiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. BÜYÜK ŞEHİR YÖNETİMLERİNİN YASAL VE ANAYASAL DAYANAĞI

Büyük şehir yönetimlerine ilişkin ilk girişimin 1858'de çıkarılan ve küçük birimleri birleştirip büyük şehir yapma yerine, büyük alanı bölüp aynı alanda farklı teşkilatlanmalar oluşturan bir büyük şehir modelini öngören bir nizamname ile yapıldığı belirtilir. Benzer bir yaklaşım, Kanun-i Esasiye dayanarak oluşturulan Dersaadet Belediye Kanunu'nda görülmüştür (Bulut, 1999:32-34). Cumhuriyet döneminde özellikle 1950 sonrası birtakım tasarılar da hazırlanmış olmakla beraber, büyükşehir yönetiminin Anayasal dayanağı 1982 Anayasası'nın 127. Maddesinde yer alan “*Kanun büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*” hükmüdür. Nitekim bu hükme istinaden 1984 yılında kabul edilen 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ve yine aynı yıl yürürlüğe giren 3030 sayılı Yasa ile büyükşehir belediye yönetimi kendi yasal statüsüne kavuşmuştur. 3030 sayılı Yasa'da büyükşehir kavramı “*belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehirler*” olarak tanımlanmıştır (md.3/1). Ayrıca yasada büyük şehrin adı ile bir büyükşehir belediyesi, büyük şehir dahilindeki ilçelerde ise ilçe isimlerini taşıyan “ilçe belediyeleri” kurulması hükme bağlanmıştır (md.4/1). Belediye yönetiminde 2 kademeli bir model oluşmuştur. Hızlı gelişen büyük şehirlerin sorunlarına daha kısa sürede çözüm getirmek yeni model arayışlarından geçmekteydi. İlçe kurulabilmesi yasa gerektirdiği için büyükşehir yönetimlerinin kurulma süreci zorlaşmaktaydı. Bu nedenle yeni kriterler geliştirildi. “Alt Kademe” ve “İlk Kademe” belediyeleri oluşturmak suretiyle yeni büyükşehir belediyeleri kurulma yoluna gidildi. 2004 yılında 5216 sayılı Yasa kabul edilmiş, 3030 sayılı Yasa yürürlükten kalkmış, iki kademeli büyükşehir yönetim modeli bazı değişikliklerle birlikte devam etmiştir. 5216 sayılı Yasa 3030 sayılı Yasadan farklı olarak büyükşehir kurulabilmesi için 750.000 nüfus kriterini getirmiştir. Sadece İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediye sınırı, il mülki sınırı olarak belirlenmiştir. 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 sayılı yasa, ölçek sorununu çözmeye ilişkin bir reform yapmayı hedeflemenin yanı sıra (Arıkboğa, 2008b:320-324) büyükşehirlerdeki büyük ilçeleri bölerek ya da küçük beldeleri birleştirerek yeni ilçeler kurmayı ve bu bağlamda alt kademe sadece ilçe belediyelerinin, üst kademe ise büyükşehir belediyesinin bulunduğu, daha sade bir idari yapıyı hedeflemiştir (Arıkboğa, 2013:61).

2012'de çıkarılan ve 2014 yerel seçimlerle hayata geçen 6360 sayılı yasa ise, özellikle etkinlik ve verimliliği artırma bağlamında bir takım köklü değişiklikler içermektedir. Genel anlamda bu değişikliklere bakılacak olunursa; Türkiye'de büyükşehir belediye sayısının 16'dan 30'a çıktığı, büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırlarına taşındığı, büyükşehir belediyesi olan yerlerde ilçe belediyesi olma nüfus kriterinin 50.000'den 20.000'e düşürüldüğü ve bu ölçekte belde belediyelerinin ve il özel yönetimlerinin tüzel kişiliklerinin kaldırıldığı, nüfus kriterinin il nüfusuna çekilip 750.000'in üzerinde olması gerektiği görülmektedir. Ayrıca yerel düzeyde hizmet sunumunda etkinliği sağlamak amacıyla valilikler bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur. Bu birim, 1 Eylül 2016'da Kanunda yapılan düzenlemeyle kamu tüzel kişiliğine haiz ve özel bütçeli bir birime dönüştürülmüştür ki, değişiklikle valilik yeniden tanımlanarak yönetsel kapasitesi artırılmıştır (Akman ve Kalender, 2018:1030). Büyükşehir belediyelerine ilişkin veya onunla ilgili

düzenlemeler dikkate alındığında, etkinlik ve verimliliği sağlayan bir yönetim ihtiyacı kendini göstermekle beraber, uygulamada bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır. İşte bu çalışma, 6360 sayılı yasanın uygulanmasında Hatay’da karşılaşılan temel sorunları irdeleyerek bir takım öneriler getirmektedir.

3. 6360 SAYILI YASA İLE GELEN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİ

6360 sayılı yasanın getirdiği model irdelenirken oluşabilecek bürokrasi ve personel sistemine dikkat çekenler olduğu gibi (Pank, 2016:909-916), Yerel Yöneticilerin Büyük Şehir algısının ne olduğu ve bu düzenlemenin nasıl bir etki oluşturacağını irdeleyenler de olmuştur (Bulut ve Karakaya, 2016:1-36). Ayrıca bu yasanın uygulamaya geçmesiyle, su ve atık hizmetlerinin nasıl yapılacağı bu konuda büyük şehir ve ilçe belediyelerinin nasıl bir rolü olacağı incelenmiştir (Hayırsever Topçu, 2015:86-121). Bazı saha çalışmalarında (Kızıboğa Özaslan vd., 2014:215-235; Genç, 2014:1-29; Bulut ve Kara, 2013:267-286; Dik, 2014:75-102; Erat, 2016:87-98; Eldem, 2016:83-97; Sadioğlu vd., 2017:95-119) belde belediyelerinin kapatılmasının, köylerin mahalleye dönüştürülmesinin, dağlık alanların yönetilmesinin uygulamada nasıl bir etki bırakacağı tartışılmıştır. Yine bu düzenlemelerin büyükşehir yönetimlerinin mali yapısı ve gelirleri üzerinde nasıl bir değişiklik getirdiği, kaynak paylaşım sistemleri açısından ne gibi bir katkı ve değişim sağladığı tartışılmıştır (Önez Çetin vd., 2016:168-197; Yüksel, 2016:731-756). Bu çalışmalardan bir kısmında büyükşehir statüsünü kazanan illerde, uygulamada yasanın getirdiği etkiler de irdelenmiştir. Örneğin Genç’in (2014:1-29) çalışmasında bu yasanın Aydın üzerindeki etkileri, Karasu’nun (2013:1-17) çalışmasında da Şanlıurfa üzerindeki etkileri sosyal, kültürel, denetim, idari ve mali açılardan ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla büyükşehir yönetimleri kurulduğu günden bu yana görev ve yetki paylaşımı başta olmak üzere planlama ve mali bölüşüm gibi pek çok konuda karşılaşılan sorunlar nedeni ile köklü değişiklikler yapılmak zorunda kalmıştır (Canpolat, 2010:45). Bu değişikliklerin yanı sıra yansıma ve yeni arayışların bugün de sürdüğünü söylemek mümkündür.

6360 sayılı Yasa’nın gerekçesi, kamu yönetiminde etkililik ve verimliliği artırmak, vatandaşın artan beklentisini karşılamak ve onların yönetim sürecine daha fazla katılımını sağlamak, parçalı planlar yerine bütüncül planlar yapmak ve yönetsel kapasitesi düşük yerel yönetim birimlerinin sebep olduğu kaynak israfını önlemek olarak belirtilmiştir (Karaarslan, 2013:139; Zengin, 2014:102). Ayrıca, ölçek ekonomilerinden yeterince yararlanılamıyor olması, mevcut sistemdeki kaynak israfı, küçük ölçekli birimlerin kendi sorunlarını çözme konusunda başarısız olmaları, planlamanın ve koordinasyonun sağlanamayışı ve mali kaynak yetersizliği bu yasanın çözüm üretmeyi hedeflediği diğer sorun alanlarıdır (Çelikyay, 2014:11). Bu sorun alanlarının çoğu kez tartışıldığı ve çözüm getirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Yeni bir model olarak düşünülen bu düzenleme önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Daha önce kısmen verildiği gibi bu değişiklikleri şöyle belirtmek mümkündür;

- 14 il belediyesi daha büyükşehir belediyesi yapılmış, sayısı 30’a çıkan büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki; ilçe belediyelerinin sınırları bu ilçelerin mülki sınırları olmuş,
- 5747 sayılı Kanun’dan itibaren iki kademeli (büyükşehir ve ilçe belediyesi) olarak kurulan ve işleyen mevcut büyükşehir belediye modelinde, 2.000 nüfus şartına bağlı kalmaksızın, bu ikili modelden dolayı yeni büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan 1.076 belde belediyesi ile 16.500 köy tüzel kişiliğini kaybetmiş ve mahalleye dönüşmüştür (Zengin, 2014:103).
- Büyükşehir Belediyesi olma koşulu, belediye nüfusunun 750.000 ‘i aşmış olması yerine, il nüfusunun 750.000 üzerinde olması biçiminde değiştirilmiş,
- Büyükşehir olan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği sona ermiş, köyler mahalle olmuş, belediyeler ise mahalleleri ile birlikte bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmışlardır.
- 30 büyükşehir belediyesinde il özel idarelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiş, kaldırılan il özel idarelerinin yerine bu illerde, valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur.

4. 6360 SAYILI YASA UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE HATAY ÖLÇEĞİNDE YAPILAN ÇALIŞMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çok kültürlü ve antik bir kent olan Hatay, gerek nüfus yapısı ve profilleri, gerekse yüz ölçümü açısından yeni oluşturulan büyükşehirlerden belki de en ilginç olanıdır. Doğal bir bölümlenme olarak da adlandırılan “*dağın bu yakası*”, “*dağın öbür yakası*” gibi dağınık ve bağlantısız yerleşim alanı olması ve ilçeler arasındaki uzaklık, bu modelin uygulanmasında belki de beklenen pozitif yansımayı engelleyen bir unsur olarak değerlendirilebilir. Beş yıldır uygulanmakta olan mevcut yasaya ilişkin çok sayıda hem teorik çalışma yapılmış hem de yasa, alandaki uygulayıcılar tarafından zaman zaman değerlendirilmiş ve bu değerlendirmeler raporlanmıştır. Yapılan araştırmaların birçoğunda benzer problemlere vurgu yapılmıştır. Bu çalışma ile de özellikle yetki, hizmet ve kaynak dağılımı, koordinasyon ve denetim konularında yaşanan sıkıntıların bu beş yıllık süre zarfında aşılabildiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmada Hatay ölçeğinde, Hatay Büyükşehir Belediyesi ile Hatay’daki ilçe belediyeleri arasındaki *yetki, hizmet, kaynak, denetim ve koordinasyon* gibi beş temel alanda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların ilçe belediye yöneticileri tarafından nasıl algılandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı mevcut sorunları gidermeye yönelik çözüm önerileri ortaya koymaktır.

4.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE YÖNTEMİ

Araştırma, Hatay ilinde büyükşehir alanındaki 10 ilçe belediye yöneticisi (belediye başkan ve belediye başkan yardımcıları) ile derinlemesine mülakat yapılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere temel oluşturan ölçek, açık uçlu soruların yer aldığı “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” dur. Mevcut sorularla birlikte, daha ayrıntılı bilgi almak amacıyla ek sorular da yöneltilmiştir. Yapılan görüşmeler yirmi ile kırk dakika arasında sürmüştür, görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Katılımcıların bir kısmı kayıt alınmasını istemedikleri için verilen cevapların not edilmesi yolu tercih edilmiştir.

Veriler analiz edilirken ilkin görüşmeler yazılı olarak kaydedilmiştir. Verilerin kodlanması ve elde edilen bulguların yorumlanması yolu izlenmiştir. Aynı zamanda bulgular tablolaştırılmış ve ortaya çıkan tablolar yorumlanmıştır.

4.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Alan araştırması büyükşehirde yer alan ilçe belediye yönetimlerini kapsamaktadır. 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinin yaklaştığı bir zaman diliminde bu çalışma yapıldığı için, bu dönemdeki belediye başkanlarına ulaşmak ve randevu almak araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmuştur. Bir başka sınırlılık ise, yine aynı nedenle, başkanların söyleyecekleri her sözün kendi aleyhine dönebileceği endişesi olmuştur. Yöneltilen sorular araştırmanın diğer bir sınırını oluşturmaktadır. Kullanılan soruların konuyu değerlendirme açısından yeterli olduğu düşünülmektedir. Soruların araştırmaya katılanlar tarafından tam olarak anlaşıldığı ve samimiyetle cevaplandırıldığı varsayılmaktadır.

4.4. MÜLAKATLARLA ELDE EDİLEN VERİLERİN ANALİZİ

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ilk olarak yazıya dökülmüş sonra konu başlıkları ile birlikte verilen cevaplara göre sınıflandırma yapılarak betimsel analiz ve tablolama yöntemleri ile çözümlenmiştir. Görüşmelerin tarafsız bir biçimde ortaya konulabilmesi için çoğu zaman doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Görüşmeye katılan İlçe Belediye Başkanları İBB-1 ile İBB-3 arasındaki numaralarla, İlçe Belediye Başkan Yardımcıları İBY-1 ile İBY-7 arasındaki numaralarla kodlanmıştır. Kodlama yönteminin tercih edilmesinin sebebi, araştırmaya katılanların kişisel bilgilerinin verilmesini istememeleridir.

4.4.1. Yetki Paylaşımı

Katılımcılara, “Sizce büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında sağlıklı bir yetki paylaşımı yapılmış mıdır?”, “Yeniden bir yetki paylaşımı yapılacak olsa bu paylaşımın kriterleri neler olmalıdır?” ve “Büyükşehir yönetimleri ilçe belediyelerine hangi yetkileri bırakmalıdır?” soruları sorulmuştur. Katılımcılardan alınan yanıtlar şu şekilde olmuştur:

- İBB-1: “Kanun yetki paylaşımını esaslarını belirtmiş. Birçok yetki, mezarlık hizmeti gibi, otopark hizmeti gibi, yol yapım hizmeti gibi hizmetleri büyükşehir belediyesine devretmiş, daha sonra denmiş ki; ihtiyaç görülmesi halinde ve büyükşehir belediye başkanı ile ilçe belediye başkanlarının anlaşması halinde birtakım yetkiler ilçe belediyelerine bırakılabilir ancak anlaşmazlık olduğu takdirde de çözüm merci büyükşehir belediye meclisidir denmiş. Mesela otopark, mezbahane ve mezarlık hizmetleri konusunda ilçe belediyesi yetkili olsun diye meclis kararı alındı, daha sonra büyükşehir belediyesi bunun doğru olmadığını iddia ederek bölge idare mahkemesine gitti ve mahkeme de yürütmeyi durdurma kararı verdi. Ancak mahkemenin bu hizmetleri bize vereceğini düşünüyorum.

Bugün yaşadığımız en büyük bir diğer sıkıntıdan bahsedecek olursam; büyükşehir kapsamına alınan illerin tamamında ilk beş yıl önce 1/100.000’lik üst ölçekli plan yapılmak üzere peşinden 1/25.000’lik, 1/5000’lik ve 1/1000’lik planları yapma gibi bir mecburiyeti var. Ancak sadece 1/100.000’likler bitirilebildi ve bu konuda şikayetler devam ediyor. Bütün ilin tek elden planlanması ve imar planlarında da bütünlük sağlanması amaçlanmıştır.

Denetim mekanizması işlevsel hale getirilmelidir. Yapılması gerekenler yapılmadığında cezai müeyyide uygulaması değil, yaptırılmasının yöntemleri aranmalıdır”.

- İBB-2: “Sağlıklı yetki paylaşımı yeterince olmamıştır. Bazı konular hem büyükşehir hem de ilçe belediyeleri yapabilir diye ortaya bırakılmıştır. Ortaya bırakılan bu konularda mecliste karar alma söz konusu olduğunda da hep bir çatışma yaşanmaktadır. Hangi işleri ilçe belediyeleri hangi işleri büyükşehirin yapacağı net bir biçimde yazılması gerekmektedir. Kriter mutlaka belirlenmelidir. Büyük ilçeler ile küçük ilçeler aynı kotaya bırakılmaktadır. Bu bağlamda nüfus kriteri mutlaka dikkate alınmalı. Diğer taraftan belediyelerin temel görevlerinden biri imar planlarını hazırlamaktır. Bu konuda 1/100.000, 1/25.000 ve 1/5000’lik nazım imar planlarını büyükşehirin yapması gerekiyor. Bu yapılmadığında herhangi bir müeyyide yok. En temel olan bu görevi bile sağlıklı yapmayınca bu şehirlerin gelişiminde büyük bir sorun teşkil ediyor. Yerine getirilmeyen görevler için cezai yaptırımlar olması gerektiğini düşünüyorum”.
- İBB-3: “Kesinlikle yapılmamıştır. Hatta yetki karmaşası yaşanmaktadır. Özellikle zabıta hizmeti ile ilgili görevlendirmelerde (ilçenin de zabıtası var büyükşehirin de) ve mezarlık hizmetlerinde büyük sıkıntılar yaşanmakta. 4,5 yıl oldu ancak sıkıntılarımız azalmadığı gibi fazlasıyla arttı. Büyükşehir metropolü yönetmeli, alanı ilçe belediyelerine bırakılmalı. Büyükşehirin kırsal alana yetişmesi gerçekten çok zor olmaktadır. Arazi yolu, mezbaha yolu, köy içi yollar, mezarlıkların bakımı, onarımı, yapımı gibi taleplerin tamamı ilçe belediyesine geliyor. Bununla ilgili yetkimizin ve ödeneğimizin olmaması bizleri çok sıkıntıya düşürüyor. Vatandaş büyükşehirde gittiğinde de muhatap bulamıyor”.
- İBY-1: “Bu kanundaki en büyük sıkıntı zaten bu. Tüm yetkinin ve bütçenin büyükşehir belediyelerinde olması ilçe belediyelerinin şuan en büyük sorunudur. Vatandaşın sorununa çare olamıyorsunuz bu da ilçe yöneticilerini zora sokuyor”.
- İBY-2: “Yapılmadığını düşünüyorum. Halk yasayı bilmediği için muhatap olarak direk bizi görüyor, oyunu kime verdiyse hizmeti de ondan bekliyor haklı olarak, yasa değişmeli, bütünüyle olmasa da bazı önemli konularda tekrar ilçe belediyeleri yetkilendirilmelidir ve o doğrultuda da bütçesi olmalıdır”.

İBY-3, İBY-4, İBY-5, İBY-6 ve İBY-7 de yetki konusunda sıkıntıların olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların tamamı imar planlarının hazırlanma sürecinin de olması gerektiği gibi işlemediğini, henüz planların tamamlanamadığını, bu konu ile ilgili tekrar bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. İBY-6, tekrar bir yetki paylaşımı yapılacaksa nüfusun ve yöresel farklılıkların da dikkate alınması gerektiğini ayrıca ifade etmiştir.

Tablo 1. Yetki Paylaşımı

Ortak İfade / Sorunlar
<ul style="list-style-type: none">İmar Planlarının tamamlanma sürecine ilişkin sıkıntıların varlığı ve bu konudaki yetkilerin farklı belediyelerde olması (1/1000'lik ve 1/5000'lik planlar).Bazı hizmetler için her iki belediyenin de yetkili olabilmesi ve yaşanan yetki karmaşası.Sorumluluklar yerine getirilmediğinde herhangi bir yaptırımın olmaması
Öneri
<ul style="list-style-type: none">İmar Planlarını hazırlama yetkisine ilişkin tekrar bir düzenleme yapılmalıTüm yetkiler belirlenirken nüfus bir kriter olmalı, merkeze uzaklık dikkate alınmalıdırOtopark, mezarlık, köy yollarının onarımı gibi hizmetleri sunma başta olmak üzere temel birtakım yetkiler sadece ilçe belediyelerinde olmalı

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 1’de de ifade edilmeye çalışıldığı üzere, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında yaşanan temel sorunun aslında yetki karmaşasından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Yetki alanları ve tanımlamaları net bir şekilde belirlenmelidir çünkü bazı hizmetler hem büyükşehir belediyesi hem de ilçe belediyeleri tarafından yapılabilir diye arada bırakılmıştır. Bu konularda, mecliste karar alma söz konusu olduğunda da çatışma yaşandığı ifade edilmiştir.

4.4.2. Sunulan Hizmetler

Katılımcılara , “Büyükşehir ölçeğinde ilçelere götürülen hizmet konusunda adil bir dağılım olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve bu konuda da benzer yanıtlar alınmıştır. Alınan yanıtlar şu şekildedir;

- İBB-1: “Kanundan kaynaklı değil ancak uygulama noktasında sıkıntılar var ve büyükşehir belediyesi tüm ilçelere eşit mesafede duramıyor maalesef. Bunun da tabii hem kişisel hem de siyasi nedenleri olduğu açıkça ifade edilebilir. Örneğin kanun büyükşehir olan illerde öncelikli olarak altyapı ve imar sorunlarının çözülmesi gerektiğini söylüyor. Bizler bu temel konularda bile çok sıkıntı yaşıyoruz. Konuyla ilgili ihmali hatta görevi kötüye kullanma bile söz konusu olabiliyor”.
- İBB-2: “Adil bir dağılım kesinlikle yok, tamamen subjektif bir şekilde ve siyasi kaygılarla karar veriliyor. Önceden gerek bütçe gerekse ilçelere götürülecek hizmetler bakımından taahhüt ettiği projeleri yapıp yapmamak tamamen büyükşehir belediye başkanına bağlı. Çeşitli gerekçelerle bunlardan vazgeçip sözünü verdiği hizmetleri başka ilçelere kaydırma durumu da ortaya çıkabiliyor. Siyasi kaygılarla ve keyfi hareket edilebiliyor ve ilçelerin büyükşehir bütçesinden aldığı paylarda da adalet söz konusu değil. Büyükşehir İller Bankası ödeneğinden %30 pay aktarılıyor, %10’u HATSU yani su ve kanal payı aktarılıyor, bir de ilçelere otopark hizmeti için yapılması gerekirken yapılmayanlarla alakalı inşaat ruhsatlarına otopark bedeli ödeniyor. Bunu da ilçe belediyeleri tahsil edip, büyükşehir belediyesinin hesabına yatırıyor. İlçeler görevlerini kanuni olarak yerine getiriyor. Büyükşehir de ilçelerden aldığı bu payları ilçelere yatırım olarak döndürmesi gerekirken, ilçelerden toplanan paralar diğer ilçelerin yatırımlarına aktarılıyor. Bu da hizmet sunumunda adil olunmadığını gösteriyor. Mevzuatta bu konuyla ilgili bir düzenleme yapılmalı ve bu şekilde ilçelerden alınan paraların aynı ilçelere yatırım olarak dönüşü sağlanmalıdır. Kanunda bu konuyu kontrol altında tutacak bir maddenin bulunmamasını da hiç etik değildir”.
- İBB-3: “Adil bir dağılım olmadığını düşünüyorum. Her şeyden önce büyükşehir belediyesi merkeze uzak olan ilçeleri çok önemsemiyor ve taleplerimizi yerine getirmekten daha başında kaçınıyor. Bunu hem zaman kaybı hem de kaynak israfı olarak görüyor. Benim ilçemde tasarladığım planı, imarı büyükşehir gündeme almaz ise yaptırma imkân ve ihtimalim yok çünkü ben sadece talep edebiliyorum. Payların bölüşümünde adil olunmuyor. Nüfusu az olan ilçeler daha fazla ödenek alabiliyor ya da tam tersi de yaşanabiliyor. İlçe belediyesine gelen kaynağın

%30'u doğrudan büyükşehir, %10'u da HATSU İdaresi'ne gönderiliyor. İlçe belediyesinin İller Bankasından gelen dışında herhangi bir geliri yok. Sadece çevre temizlik vergilerinin %80'i ilçe belediyesinin, %20'si büyükşehirin. Ancak biz bunu da henüz alamadık. Büyükşehir örneğinin ilçeye su ile ilgili yaptığı herhangi bir çalışmayı gerekçe göstererek bu paranın da oraya aktarıldığını söylüyor”.

- İBY-1: “Hayır olmadığını düşünüyorum. Özellikle bu konunun meclis toplantılarında defalarca tartışılmasına rağmen yine de bir ilerleme kaydedilememiştir. Büyükşehir belediyesi özellikle merkeze uzak ilçelerin sorunlarıyla çok ilgilenmiyor ve taleplerimizi de dikkate almıyor zaten”.
- İBY-2: “Kesinlikle adil bir dağılım yok. İlçelerde ihtiyaç duyduğumuz hizmetlerin gündeme alınıp alınmaması tamamen büyükşehir ve başkanına bağlı. O da kişisel veya siyasi düşünüp keyfi hareket edebiliyor ve genelde de böyle oluyor zaten”.
- İBY-3: “Hayır yok. Örneğin ilçelerde acil sonuçlanması gereken konulardan biri, özellikle vatandaş açısından, ruhsatlandırma işlemleridir. Ruhsat ile ilgili her iş bizde bitiyor, yetkili ilçe belediyesi ancak son olarak yapılacak olan numarataj büyükşehir belediyesinde. Büyükşehir sadece kapı numarası verecek ve bu çok basit olan iş bile aylarca bekleyebiliyor, vatandaş oraya yönlendirdiğimizde de muhatap bulamadan geri geliyor. Bu tip ayrıntılı işlemlerle ilgili düzenlemeler yasada tekrar gözden geçirilmelidir”.

İBY-4, İBY-5, İBY-6 ve İBY-7 de benzer ifadelerle adil bir dağılım olmadığını, kişisel veya siyasi çıkarların bu dağılımda büyük rol oynadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2. Sunulan Hizmetler

Ortak İfade / Sorunlar
<ul style="list-style-type: none"> • Yasanın uygulanmasına ilişkin subjektif kriterler olmaması, siyasi nedenler dikkate alınarak ilçelere ihtiyaç duyulan hizmetin gitmemesi • İlçelerden alınan payların tekrar ilgili ilçelere yatırım olarak dönmemesi
Öneri
<ul style="list-style-type: none"> • Yasada tekrar bir düzenleme yapılarak ilçelerden alınan payların aynı ilçelere yatırım olarak dönüşü sağlanmalı ve bu kontrol altına alınmalı

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 2'ye ve katılımcılardan alınan yanıtlara bakıldığında ilçelere götürülen hizmetlerde adil olunmadığı görülmektedir. Büyükşehir belediyesi ilçelerdeki öncelikli sorun alanlarını tespit ve çözüm noktasında yeterli görülmemektedir.

4.4.3. Denetim

Katılımcılara, “Yerel ölçekte denetimlerin nasıl olması gerektiğini düşünüyorsunuz?”, sorusu sorulmuş ve alınan yanıtlar şu şekilde olmuştur;

- İBB-1: “Büyükşehirlerde yıllık denetimler ilgili kurumlar tarafından yapılır zaten (Sayıştay Denetimi ve Mülkiye Müfettişleri tarafından yapılan denetim). Denetimlerin neticesinde, tespit edilen eksiklikler ve sıkıntılar için çok da fazla bir şey yapılmadı. Ancak bu konuda daha önce de belirttiğim bir husus vardı, denetim mekanizmasının, yapılması gerekenler yapılmadığında cezai müeyyide uygulanması değil, yaptırılmasının yöntemleri aranarak işlevselliği sağlanmalıdır. Yapılmayanlar yaptırılıp bütçesi alınmak suretiyle sorunlar çözümlenmelidir. YIKOB (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları) 'ların görevini hakkıyla yerine getirmesi gerektiğini düşünüyorum. Burada da valiler bunun siyasi iradeye müdahale olacağına düşünülerek yapılmıyor”.
- İBB-2: “Her yıl büyükşehirde iki kademedeki denetim gelir birisi Sayıştay Denetimi (Harcamaları Kontrol Amaçlı) bir de Mülkiye Müfettişleri tarafından yapılan denetimdir. Belediye yönetiminin kanuna uygun çalışıp çalışmadığı kontrol edilir. Bu denetimler yapıldığı halde mevcut eksikliklerin giderilmesi söz konusu olmadı. Mesela yapılan ihale sisteminde İhale Kanunu aşırı derecede zorlanıyor ve bu kanunun dışında açık eksiltme ihalesi ile yani açık ihale

modelleri yapılmak yerine türlü Kanunun 21. Maddesi kullanılarak davetiye usulü ya da belli istekliler arasında davet edilerek, acil afet durumunda yapılması öngörülen ihaleleri, böyle bir durum olmamasına rağmen yapıyorlar. Hizmette de borçlanma yolu tercih edilerek yatırım yapma yoluna gidiliyor. İşte bu yüzden denetimler yapıldıktan sonra hukuki süreç bağlamında karşılık bulması lazım, görevini iyi yapanlar ile yapmayanlar arasında hukuki yaptırım bakımından hiçbir fark olmadığını düşünüyorum. Kanunda çerçeveyi belirleyecek objektif kriterlerle ilgili bir hüküm yok. Yaşanan sıkıntılarla ilgili olarak Meclis Denetim Komisyonu tarafından raporlanma yapılır ve her yıl bu konular meclis gündemine getirilip kayıt altına alınır. Ancak meclisin icra noktasında veya yaptırım konusunda yetkisinin olmayışı nedeni ile mecliste alınan kararların da bir önemi kalmıyor”.

- İBB-3: “Sayıştay denetiminde özellikle fiyatlandırma konusunda ciddi sıkıntılar yaşanabiliyor. Hepimizin bildiği gibi usulsüzlüklerin rahat yapılabildiği yerler belediyelerdir. Bir de kendi denetim komisyonumuz var mecliste ancak bu komisyonu bilgi anlamında yeterli bulmuyorum. Ayrıca insanların kendi kendini denetlemesi çok da doğru değildir. Ben ekonomik ve mali bir denetim birimi oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Yine İç İşleri Bakanlığı veya Çevre Şehircilik Bakanlığı bünyesinde oluşturulabilir”.
- İBY-1: “En büyük sıkıntılardan bir tanesi budur. Baktığımızda evet denetimler yapılıyor her yıl belli dönemlerde müfettişler ve Sayıştay’dan geliyorlar. Ancak bu denetimler kanun gereği bir formaliteyi yerine getirmiş olmak için yapılıyor gibi alguluyoruz. Çünkü şimdiye kadar bu denetimlerde tespit edilen sıkıntıları ortadan kaldırmak için kimsenin bir adım attığını görmedik”.
- İBY-2: “Denetimler yapılıyor düzenli olarak fakat bunların sonuçları ile ilgili herhangi bir bilgimiz olmadı şuana kadar”.
- İBY-3: “Sadece belediyeler değil tüm kurumlarda önem verilmesi gereken konu denetimdir. Denetimler ne kadar doğru gerçekleştirilirse insanları o oranda yanlış yapmaktan uzaklaştırırız. Maalesef bizdeki en büyük sıkıntılar denetimlerin yeterli olmamasıdır. Yapılan denetimler de yasa gereği yapılıyor, yapılmak zorunda olduğu için yapılıyor ancak sonuçları nerede ya da tespit edilen aksaklıkları gidermeye yönelik yapılan bir şeyler var mı bilmiyoruz. Ben görmedim henüz”.
- İBY-4: “Mevcut denetim sisteminde bir sıkıntı olduğunu düşünmüyorum ancak doğru, amacına uygun denetimler yapılmıyor diye düşünüyorum. Denetimler neticesinde tespit edilen sıkıntılarla ilgili herhangi bir ceza sistemi yok”.
- İBY-5: “Denetimler yapılıyor aslında ancak sadece yasa gereği yapılıyor. Bununla ilgili ayrı bir birim oluşturulabilir, sadece belediyelerde denetimden sorumlu bir birim. Görevini hakkıyla yerine getirecek bir birim olmalı. Aslında valilikler bünyesinde oluşturulan YİKOB’lar bu amaca hizmet etmeliydi fakat o birim de işlevsel hale getirilemedi”.

İBY-6 ve İBY-7 de konuyu, diğer katılımcılara benzer biçimde değerlendirmişlerdir. Belediyelerdeki denetim konusundaki yetersizlikler hususunda tüm katılımcılar aynı görüşleri dile getirmişlerdir.

Tablo 3. Denetim

Ortak İfade / Sorunlar
<ul style="list-style-type: none">• Denetimlerde tespit edilen sıkıntıların giderilmemesi• Cezai yaptırımların olmaması veya uygulanmaması
Öneri
<ul style="list-style-type: none">• Yapılması gerekenler için ceza değil farklı yöntemler uygulanmalı• YİKOB’ lar görevini hakkıyla yerine getirmeli• Özel olarak bakanlık bünyesinde Denetim Birimi oluşturulmalı

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Katılımcılardan alınan yanıtlar değerlendirildiğinde Tablo 3’de de belirtildiği gibi aslında denetim konusunda ciddi aksaklıklar yaşandığı ifade edilebilir. Cezai müeyyidelerin olmayışı sıkıntılarının devam etmesine neden olmaktadır. Yılda iki kez gerçekleştirilen denetimlerin aslında sadece yasa gereği yapıldığı hususunda da katılımcılar hemfikirlerdir. Diğer taraftan bu amaç için kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı da kuruluş amacına uygun hareket etmemekte veya edememektedir. Bu birimin de daha işlevsel çalışması sağlanmalıdır ya da tamamen ayrı olarak bakanlık bünyesinde yeni bir denetim birimi oluşturulmalıdır.

4.4.4. Koordinasyon

“Sizce büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında koordinasyon sağlanabiliyor mu?”, sorusuna katılımcılardan alınan yanıtlar şöyle olmuştur;

- İBB-1: “Kesinlikle sağlanamıyor. Ve kanun kabul edilip uygulanmaya başladığı ilk zamanlar bu durumu geçiş aşaması olmakla açıklayabiliyorduk fakat üzerinden neredeyse 5 yıl geçti hala bir arpa boyu yol alınmadı maalesef. Öncelikle bunun sebebi merkezden uzak oluşumuz daha sonra ve asıl sebebi de yetkililerdir. Bu konuda da genelde personel suçlanıyor, buna katılmıyorum çünkü çalışan personel siz ne talimat verirseniz o yönde hareket eder ve zaten yerine getirir. Koordinasyonun sağlanması için büyükşehir belediyesi bünyesinde kurulan Alt Yapı ve Koordinasyon Merkezi’ nin de gerçekten ne yaptığını bilmiyoruz. AYKOME’ lerin asıl görevlerini yerine getirecek biçimde tekrar düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum”.
- İBB-2: “Koordinasyon ile ilgili gerçekten büyük sıkıntılarımız var. Büyükşehirler kurulurken büyük öneme sahip olan AYKOME dediğimiz Alt Yapı Koordinasyon Merkezi’ nin sadece ismi var. Burada alt düzeyde 22 tane birim var. Bunların zaten 14 tanesi büyükşehirde çalışan daire başkanları gibi kişilerden oluşmakta. Kalanlar da altyapı kuruluşlarının ilçeyi belediyede temsilen ve her birinin 1 oy hakkı bulunan, başkanın görevlendireceği kişilerden oluşmakta. Dolayısıyla burada büyükşehir belediyesinin istemediği bir kararın, diğer kurumların tamamı bir araya gelse bile alınması söz konusu değil, böyle bir güce sahip değiller. Oy çoğunluğu zaten büyükşehir belediyesinde. 4,5 yılı geride bıraktık ve sıkıntılar azalmadığı gibi her geçen gün de artmaktadır. Her bir yatırımcı kazı bedelini yatırmasına müteakip aldığı yetki ile yani kazı izin belgesi ile kazı faaliyeti yapabiliyor bu da şehirde sıkıntılara neden oluyor. Oysaki yasa, AYKOME ile ilgili tam bir yetki vermiş. Yapılması öngörülen plana sadık kalmayan yatırımcı kuruluşa ceza kesebilme yetkisi var ve yatırımcı kuruluş yeterince bütçe ayıramıyorsa bunun bedelini büyükşehir belediyesi karşılayıp, ilgili kuruluştan fazlasıyla tahsil etme yetkisi de var, bu yasadaki mevcut ama bu maddelerin hiçbiri kullanılmıyor. Dolayısıyla alt komisyonlar ve ilgili diğer birimler işlevsiz kalıyor”.
- İBB-3: “Zaten mevcut sorunların çözülememesinin veya sürecin uzamasının nedenlerinden bir tanesi de koordinasyon sorunu diye düşünüyorum. Özellikle bizim gibi merkezden oldukça uzak olan ilçeler için bu daha fazla söz konusu. Çünkü birçok konuda büyükşehir belediyesi yetkili kılındığı için biz vatandaşları sürekli oraya yönlendirmek durumunda kalıyoruz. Hem nitelikli, mevzuatı ve uygulamayı bilen personel eksikliği hem de olması gereken birimlerin olmaması sorunları daha da çözümsüz hale getiriyor. Büyükşehirde bir koordinasyon merkezi var ancak açıkçası o merkez ne yapıyor bilmiyoruz”.

İBY-1, İBY-2, İBY-3, İBY-4, İBY-5, İBY-6 ve İBY-7 de büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki koordinasyonun sağlanamadığını ifade etmişlerdir. İBY-4 ve İBY-7 diğer katılımcılardan farklı olarak, AYKOME’ lerin çalışma usulü ve birimin kendisi ile ilgili ilçe belediyeleri personeli ile bilgi paylaşımında bulunmaları ve ilgili birimle yapılabilecek iş ve süreçler konusunda sorumlulukların sınırını bilmek adına bilgilendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Koordinasyon

Ortak İfade / Sorunlar
<ul style="list-style-type: none">• AYKOME' nin görevini sağlıklı yapmaması• Alt komisyonların birimlerle bilgi paylaşımında bulunmaması• Nitelikli personel sıkıntısı
Öneri
<ul style="list-style-type: none">• AYKOME' nin işlevselliği sağlanmalı• AYKOME yasadan aldığı yetkiyi kullanmalı, yasa uygulayıcıları da mevcut yasaya hakim olmalı ve personelini bu doğrultuda yönlendirmeli

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 4’de görüldüğü üzere büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında yaşanan koordinasyon sorunu ilgili birimin ve komisyonların işletilememesinden kaynaklanmaktadır. Buna bağlı olarak yetkili kişilerin ve personelin yasanın uygulanması hususunda bilgi eksikliğinin bulunması da nedenler arasında sayılabilir.

4.4.5. Kaynak Sorunu

Katılımcılara, “*Büyükşehir ve ilçeler arasında kaynak bölüşümünde ne gibi sorunlar var, önceki durumla kıyas yaparsanız özellikle belirtmek istediğiniz hususlar neler olur?*”, sorusuna alınan yanıtlara bakıldığında bütün katılımcılar aslında 6360 sayılı Yasa ile gelen en büyük sıkıntının kaynak sorunu olduğunu ifade etmişlerdir. Çünkü büyükşehir belediyeleri dün ile bugün arasında 2,5 kat artan kaynağa sahip olmuşlardır. Bu da ilçe belediyelerinin ellerinden kaynaklarının alınıp büyükşehir belediyelerine devredilmek suretiyle yapılmıştır. Payların bölüşümünde dikkate alınması gereken nüfus kriteri göz ardı edilmiştir. Kaynağı olmayan bir belediyenin hizmet sunmasının da beklenemeyeceği ve yeniden bir düzenleme ile kaynakların ilçe lehine artırılması gerektiği belirtilen diğer bir husus olmuştur. Özellikle kaynakların ilçe belediyeleri paylarından büyükşehir belediyelerine aktarılan %30’luk oranın çok fazla olduğunu, bu payın azaltılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Kaynak Sorunu

Ortak İfade / Sorunlar
<ul style="list-style-type: none">• İlçe belediyelerinin kaynaklarının büyük ölçüde büyükşehir belediyelerine aktarılmış olması• Kaynak sıkıntısı nedeni ile hizmet sunumunun olumsuz yönde etkilenmesi
Öneri
<ul style="list-style-type: none">• İlçe belediyelerinin kaynakları artırılmalı• Büyükşehirden ilçelere aktarılması gereken kaynakların tahsili bir yaptırıma bağlanmalı

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma ortaya koymaktadır ki, yetki paylaşımı ile ilgili sorunların başında, yasa da yetki tanımlamalarının açık bir biçimde yapılmaması gelmektedir. Bazı hizmetlerin yerine getirilmesinde hem büyükşehir belediyesi hem de ilçe belediyelerinin sorumlu olması, yetki karmaşasına neden olmaktadır. Sunulan hizmetlerle ilgili olarak, yasanın uygulanma noktasında objektif kriterlerin bulunmaması, hizmet sunumunda her bir belediyenin farklı yaklaşım sergilemesi başta olmak üzere, ilçe belediyelerinin yerine getirmesi daha doğru ve uygun olan bir birtakım temel hizmetlerin büyükşehir belediyelerinin yetkisine bırakılması bu konudaki sorunların temelini oluşturmaktadır. Denetim konusunda yaşanan en büyük sorun, yanlış uygulanan veya yerine getirilmeyen hizmetlerin cezai müeyyidesinin olmamasıdır. Koordinasyon konusunda yaşanan temel sorun, bu iş için oluşturulmuş ilgili birimin (AYKOME - Alt Yapı Koordinasyon Merkezi) görevini sağlıklı yapmamasıdır. Kaynak sorunu, ilçe belediyelerinin kaynaklarının büyük bir bölümünün büyükşehirlere aktarılmasıdır.

Yapılan alan araştırmasından elde edilen bulgular, 6360 sayılı Yasa'nın büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkiler bakımından sıkıntılar içerdiğini göstermektedir. Yasanın ortaya çıkış amacı ölçek büyütme yolu ile hizmetlerin tek elden yürütülmesi, bu şekilde etkin ve verimli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesidir. Ancak yasadaki düzenlemelerin sınırlarının net bir şekilde belirlenmemiş olması farklı yorumlanmasına ve uygulama konusunda aksaklıklara neden olmaktadır. Siyasi görüş farklılıkları, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin farklı partilerden olması zaman zaman özellikle kentin kırsalına sunulan hizmetlerde farklı uygulamalara neden olmaktadır. Benzer sonuçlar farklı ölçeklerde yapılan araştırmalarda da ortaya konmuştur.

Uygulama noktasında yaşanan sıkıntılar göz önünde bulundurulduğunda 6360 sayılı yasa da özellikle ilçe belediyeleri lehine revizyon zorunlu hale gelmiştir. Başlarda hizmet sunumunda yaşanan aksaklıklar geçiş aşaması olması ile açıklanabiliyorken, bugün gelinen noktada uygulanmakta olan yasa, hizmet sunumunda etkinlik ve verimliliği istenilen düzeyde sağlayamamaktadır. Genel olarak değerlendirmek gerekirse, Hatay'da büyükşehir ile ilçe belediyeleri arasındaki yetki, hizmet, kaynak, denetim ve koordinasyon konularında tam bir etkinlik sağlandığı ve işlevsel bir yönetim gerçekleştiği söylenemez.

KAYNAKÇA

- AKMAN, Çiğdem ve KALENDER, Mustafa (2018), “*Yerelde Yeni Bir Merkezi Yönetim Birimi: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı*”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S.73(4), ss.1025-1056.
- ARIKBOĞA, Erbay (2008), “*Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi*”, **Türkiye’de Yerel Yönetimler** (Ed. Recep Bozlağan - Yüksel Demirkaya), Nobel Yayınları, İstanbul, ss.157-203.
- ARIKBOĞA, Erbay (2013), “*Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli*”, **Yerel Politikalar Dergisi**, S.2(3), ss.48-95.
- BULUT, Yakup (1999), “*Büyükşehir Yönetimine Kentsel Alt Örgütlenmelerin (STK ve Mahalle) Katılımı: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği*”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BULUT, Yakup ve KARA, Mehmet (2013), “*Köylerin Mahalleye Dönüşmesinin Yansıması Nasıl Olacak? Hatay’da Bir Uygulama*”, **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar** (Ed. Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya ve Abdullah Aydın), PEGEM Akademi Yayını, Ankara, ss.267-286.
- BULUT, Yakup ve KARAKAYA, Sedat (2016), “*Yerel Yöneticilerin Büyükşehir Algısı*”, **Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF Dergisi**, S.1(1), ss.1-36.
- CANPOLAT, Hasan (2010), “*Türkiye’de Son Dönem Yerel Yönetim Reformlarının Yeni Kamu İşletmeciliği ve Küreselleşme Bağlamında Değerlendirilmesi*”, **Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği** (Ed. Nihat Falay, Ahmet Kesik, Murat Çak ve Mehmet Karataş), Seçkin Yayınları, Ankara, ss.27-61.
- ÇELİKİYAY, Hicran (2014). “*Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası*”, **E-Analiz**, SETA - Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayını, Ankara.

- DİK, Esra (2014). “6360 Sayılı Kanun Bağlamında Köylerin Mahalleye Çevrilmesi Sorunu”, **Mülkiye Dergisi**, S.38(1), ss.75-102.
- DÖNMEZ, Demet (2018), "*Türkiye’de Büyükşehir Yönetimleri Ve Büyükşehirlerin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Model Arayışları Üzerine Bir İnceleme*", **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- ELDEM, Hulusi (2016), “*Sürdürülebilir Dağlık Alan Yönetimi Çerçevesinde 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyelerine İlişkin Kanunun Değerlendirilmesi*”, **Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, S.3(1), ss.83-97.
- ERAT, Veysel (2016), “*Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri*”, **Bitlis Eren Üniversitesi Akademik İzdüşüm Dergisi**, S.1(1), ss.87-98.
- GENÇ, Fatma Neval (2014), “*6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri*”, **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.1(Özel Sayı), ss.1-29.
- HAYIRSEVER TOPÇU, Ferhunde (2015), “*6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Su Hizmetleri Yönetiminin Değişimi ve Antalya Örneği*”, **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, S.30, ss.86-121.
- KARAARSLAN, Mehmet (2012-2013), “*Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme*”, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.17-18(26-27-28-29), ss.123-162.
- KARASU, Mithat Arman (2013), “*6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri: Şanlıurfa Örneği*”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, S.15(1), ss.1-17.
- KIZILBOĞA ÖZASLAN, Rüveyda, AKILLI, Hüsnü ve ÖZASLAN, Kamil (2014), “*6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesi’nin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı*”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, S.36(2), ss.215-235.
- ÖNEZ ÇETİN, Zuhâl, YILMAZ, Neslihan ve ELDEM, Hulusi (2016), “*Büyükşehir Belediyeleri Mali Sisteminin Gelişimi ve 6360 Sayılı Yasanın Gelişime Etkileri: TR32 İlleri Örneği*”, **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, S.14(4), ss.168-197.
- PANK, Çiğdem (2016), “*6360 Sayılı Yasa ile Birlikte Bürokraside Meydana Gelen Değişim*”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.9(47), ss.909-916.
- SADİOĞLU, Uğur, DEDE, Kadir ve YÜCEYILMAZ, A. Arda (2017), “*Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Belde Belediyelerin Sonu: Değirmendere Örneği*”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.35(2), ss.95-119.
- T. C. CUMHURBAŞKANLIĞI HUKUK VE MEVZUAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2019), **Mevzuat Bilgi Sistemi (E-Mevzuat)**, T.C. Cumhurbaşkanlığı, Ankara, www.mevzuat.gov.tr (Erişim Tarihi: 03.03.2019).
- YÜKSEL, Cihan (2016), “*Yerel Yönetimlerde Kaynak Paylaşım Sistemleri ve 6360 Sayılı Kanun’la Türkiye’deki Değişimler*”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S.71(3), ss.731-756.
- ZENGİN, Ozan (2014), “*Büyükşehir Belediye Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi*”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.2, ss.91-116.
- 3030 sayılı -MÜLGA- **Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun** (09.07.1984 tarih ve 18453 sayılı Resmi Gazete).
- 5216 sayılı **Büyükşehir Belediyesi Kanunu** (23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete).
- 5747 sayılı **Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun** (22.03.2008 tarih ve 26824 sayılı Resmi Gazete).
- 6360 sayılı **On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** (06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete).